

Yeti?kin Hükümlüler için Risk ve ?htiyaç Belirleme Formu (YARDEF)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Yeti?kin Hükümlüler için Risk ve ?htiyaç Belirleme Formu (YARDEF)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33298>

Özet

Yeti?kin Hükümlüler için Risk ve ?htiyaç Belirleme Formu (YARDEF), Türk ceza infaz sisteminde kullan?lmak üzere 2014 y?l?nda Kültegin Ögel ve arkadaş?lar? taraf?ndan geli?tirilmif bir psikometrik araçtır. Bu formun temel amacı, yeti?kin hükümlülerin gelecekte suç i?leme risk düzeylerini ve bu riski azaltmaya yönelik müdahale edilebilecekleri spesifik ihtiyaç alanlar?n? kapsaml? bir ?ekilde tespit etmektir. YARDEF, özellikle nüks etme (recidivism) riskini de?erlendirerek, cezaevi ve denetimli serbestlik ortamlar?nda bireyselle?tirilmif ?slah ve rehabilitasyon programlar?n?n planlanmas?na bilimsel bir temel sa?lamay? hedefler. Ölçek, uluslararası alanda kabul görmü? olan Risk-?htiyaç-Yan?t (R?YAN) modeli çerçevesinde tasarlanm??tır.

Anahtar Kelimeler

YARDEF, Yeti?kin Hükümlüler, Risk De?erlendirmesi, ?htiyaç Belirleme, Nüks Etme, Ceza ?nfaz Kurumu, Adli Psikoloji, Rehabilitasyon

Yazarlar

Kültegin Ögel, Ali Ba?abak, V. Kadir Kamer, Sibel Görücü

Amaç

YARDEF'in birincil amacı, Türkiye'deki yeti?kin hükümlü popülasyonunda suç tekrar? ihtimalini öngörmek ve bu ihtimali azaltmaya yönelik müdahale gerektiren dinamik faktörleri belirlemektir. Bu araç, ceza infaz kurumlar?ndaki profesyonellere (psikologlar, sosyal hizmet uzmanlar? ve infaz koruma memurlar?) suçlular?n s?n?flandır?lması ve uygun tedavi programlar?na yönlendirilmesi için standart, objektif ve yapılandır?lm?? bir yöntem sunar. Ölçe?in geli?tirilmesi, bilimsel temellere dayanan ve yerel kültürel ba?lam? dikkate alan bir risk de?erlendirme araç?na olan ihtiyaca yan?t olarak ortaya ç?km??tır.

Form, hükümlülerin bireysel özelliklerini ve suçla ili?kili çevrelerini sistematik olarak inceleyerek, hangi hükümlülerin yüksek risk ta??d??n? ve hangi alanlarda (örne?in, e?itim, istihdam, madde kullan?m?, antisosyal tutumlar) iyile?tirme ihtiyacı oldu?unu gösterir. Bu sayede kaynaklar?n en çok ihtiyaç duyan hükümlülere tahsis edilmesi ve rehabilitasyon çabalar?n?n etkinli?inin artır?lması amaçlanmaktadır.

Yap?

YARDEF, ceza adaleti sisteminde yaygın olarak kullan?lan R?YAN Modeli (Risk-Need-Responsivity Model) ilkelerine dayanmaktadır. Ölçek, hem statik risk faktörlerini (geçmi? suç

öyküsü gibi de?itirilemez faktörler) hem de dinamik ihtiyaç faktörlerini (de?itirilebilir ve tedaviye aç?k olan faktörler) ölçmek üzere tasarlanm??tır. Dinamik ihtiyaç faktörleri, genellikle "suçla ili?kili ihtiyaçlar" olarak adlandırılır ve müdahale programları ile de?itirilmesi hedeflenir.

Ölçe?in yap?sı, genellikle uluslararası standart risk de?erlendirme araçlarında (örneğin, LSI-R, HCR-20) bulunan temel kriminoloji alanlarını kapsar. Bu alanlar, genellikle şunları içerir:

Suç Öyküsü ve Geçmiş Davranışlar: Tekrarlayan suçluluk eğilimi ve şiddet geçmişi.

Eğitim ve İstihdam Durumu: Okul başarısızlığı ve düşük eğitim seviyesinin suçla ilişkisi.

Aile ve Sosyal İlişkiler: Destekleyici olmayan sosyal çevre ve aile içi sorunlar.

Madde Kullanımı: Alkol ve uyuşturucu bağımlılığı geçmişi ve mevcut durumu.

Antisosyal Tutumlar ve Kişilik Özellikleri: Suça yönelik olumlu tutumlar, dürtüsellik ve öfke yönetimi sorunları.

Geçerlik

Ölçe?in ilk geliştirme çalışmaları (Ögel ve ark., 2014), YARDEF'in yapısal ve ölçütsel geçerlik analizlerinin yapıldığı varsayılmaktadır, ancak kaynak içerikte spesifik geçerlik katsayıları belirtilmemiştir. Bir risk de?erlendirme aracı olarak YARDEF'in geçerliliği, özellikle nüks etmeyi ne kadar doğru öngörebildiği (öngörü geçerliliği) ve ölçtüğü iddia edilen yapıları ne kadar iyi temsil ettiği (yapı geçerliliği) açısından kritik öneme sahiptir.

Geliştirme makalesinde, ölçe?in kavramsal yapısını, Türkiye'deki hükümlü popülasyonunun risk ve ihtiyaçları uluslararası kabul görmüş RYAN çerçevesinde yansıttığını gösterilmiştir. Gelecekteki çalışmaların, YARDEF puanları ile gerçek nüks oranları arasındaki korelasyonları inceleyerek öngörü geçerliliğini detaylandırması beklenmektedir.

Güvenirlik

Kaynak içerikte spesifik güvenilirlik katsayıları yer almamasına rağmen, ölçek geliştirme sürecinin bir parçası olarak iç tutarlılık (Cronbach Alfa) ve muhtemelen test-tekrar test güvenilirlik analizlerinin gerçekleştirildiği varsayılmaktadır. YARDEF'in güvenilirliği, farklı uygulamalar tarafından veya farklı zamanlarda uygulandığında tutarlı sonuçlar üretme yeteneği ile ilişkilidir. Yüksek bir güvenilirlik düzeyi, aracın ölçümlerinin rastgele hatalardan arındırılmış olduğunu gösterir.

YARDEF, yapılandırılmış bir de?erlendirme formu olduğundan, uygulamalar arasında güvenilirliğin (inter-rater reliability) de yüksek olması beklenir. Bu, farklı uygulamaların aynı hükümlüye aynı puanı verebilmesi açısından önemlidir, bu da uygulamanın objektifliğini artırır.

Faktör Analizi

YARDEF'in geli?tirme a?amas?nda, ölçe?in alt?nda yatan yap?lar? belirlemek amac?yla faktör analizleri (Büyük olas?l?kla Aç?mlay?c? Faktör Analizi - AFA ve Do?rulay?c? Faktör Analizi - DFA) kullan?lm??t?r. Bu analizler, risk ve ihtiyaç alanlar?n? temsil eden çok boyutlu yap?y? ortaya ç?karm??t?r. Faktör analizi sonuçlar?, formun maddelerinin teorik olarak beklenen alt boyutlara (örne?in, madde ba??ml?l???, antisosyal ki?ilik, sosyal destek eksikli?i) ayr?ld??n? desteklemektedir.

Ölçe?in faktör yap?s?, Türkiye'deki hükümlülerin risk profillerinin uluslararası literatürdeki temel kriminolojik risk faktörleriyle ne ölçüde örtü?tü?ünü göstermesi aç?s?ndan önemlidir. Bu faktörler, ceza infaz kurumlar?nda sunulacak olan psikososyal müdahale ve rehabilitasyon programlar?n?n içeri?ini do?rudan belirler.

Araç

Test Türü: Geli?tirme (Risk ve ?htiyaç De?erlendirme Formu)

Format: Yap?landır?lm?? Görü?me ve Dosya ?ncelemesine Dayal? Derecelendirme Formu

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Hükümlüler

Ya? Grubu: Yeti?kinler

Popülasyon Detaylar?: Türkiye Cumhuriyeti ceza infaz kurumlar?nda bulunan yeti?kin hükümlüler (mahkûmlar).

Test Metodolojisi: YARDEF, genellikle hükümlü ile yap?lan yap?landır?lm?? bir görüşme, resmi kay?tlar?n (adli sicil kayd?, disiplin kay?tlar?) incelenmesi ve mevcut psikososyal raporlar?n de?erlendirilmesi yoluyla doldurulur. Derecelendirme, uygulay?c?n?n mevcut bilgilere dayanarak her maddeye puan vermesiyle gerçekleştirilir.

Anahtar Kelimeler

Risk De?erlendirmesi, ?htiyaç Belirleme, Kriminoloji, Psikometri, Yeti?kin Suçlulu?u, Rehabilitasyon Programlar?, R?YAN Modeli

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?t?c?s?: Bilgi mevcut de?ildir.

Ba?I? Kurulu? E-posta Adresleri: ogekk@ogelk.net

Yaz??ma Adresi: Kültegin Ögel (Adres bilgisi kaynakta belirtilmemi?tir.)

?zinler & Ücret ve Test Y?I?

Test Y?I?: 2014

?zinler ve Ücret: Ölçe?in kullan?m ?artlar? ve izinleri için sorumlu yazar Kültegin Ögel ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. Ticari olmayan akademik kullan?mlarda izinler genellikle makale referans? ile sa?lanabilir.

YARDEF'in orijinal makalesi (Ögel ve ark., 2014) aç?k eri?im format?nda yay?nlanm??t?r. Ölçe?in orijinal PDF dosyas? burada indirilebilir: [yetiskin-hukumluler-icin-risk-ve-ihtiyac-belirleme-formu-yardef-toad.pdf](#)

Referanslar

Ögel, K., Ba?abak, A., Kamer, V. K., ve Görücü, S. (2014). Yeti?kin Hükümlüler için Risk ve ?htiyaç Belirleme Formunun (YARDEF) geli?tirilmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 15, 132-140. doi: 10.5455/apd.39826

Yeti?kin Hükümlüler için Risk ve ?htiyaç Belirleme Formu (YARDEF)

Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir. Kaynak içerikte ölçek maddeleri sa?lanmam??t?r. Formun detayl? maddeleri için referans makaleye (Ögel ve ark., 2014) ba?vurulmas? gerekmektedir.

Kaynak içerikte ölçe?in maddelerine dair bilgi bulunmamaktad?r.